

Bijzondere vogel (7)

Maricée Ten Bosch & Virry Schaafsma

Op een uitzonderlijk warme septemberavond staan wij in de voortuin van het opgegeven adres. Het schemert al. Verscholen ligt het huis in het groen in een hof uit de jaren zeventig in de wijk Paddepoel. Een blik verf houdt de voordeur op een kier. Voorzichtig gluren wij om de hoek, horen gerommel en vangen een glimp op van de man van onze afspraak. “Ga maar door de achterdeur, ik ben aan het schilderen, de verf is nog nat”, verontschuldigt hij zich. We lopen om en Egbert Boekema doet de deur al voor ons open. We stappen de keuken in. Ons oog valt direct op het lichtblauwe plastic krat met opschrijfboekjes op de keukentafel. Na de begroeting lopen we naar de voorkamer,

waar we plaats nemen op de witleren banken, net nieuw aangeschaft zo blijkt. Het leer is zacht en zit goed. “Nee, Ikea komt er hier niet in”, zegt Egbert met een lachje. Het is niet de enige boude uitspraak deze avond, zo zal blijken.

Hij vertelt dat hij zijn huis aan het opknappen is. Hij is in de zomer begonnen en door het onverwacht mooie weer kon hij de afgelopen week verder werken aan de buitenkant. Binnen zijn de muren en het plafond gewit en er hangen nieuwe gordijnen. Al met al een tijdrovende klus, maar “op een gegeven moment moet je ook het huis eens opknappen”.

Hij gaat thee zetten. Even later komt hij

Egbert Boekema en Maricée Ten Bosch (foto: Virry Schaafsma)

terug met een appeltaart, speciaal voor ons gekocht. We drinken van de thee (jasmijn met groene) en Egbert steekt van wal. De volgende anderhalf uur praat hij over vroeger, over nu, over vogels. Jaartallen kent hij meestal uit het hoofd, slechts één keer pakt hij een van de opschrijfboekjes erbij als hij wil weten hoe vaak hij waar geweest is. Maar zelfs die aantallen weet hij min of meer uit zijn hoofd op te noemen. Hij moet over een fenomenaal geheugen beschikken.

Hoe is het vogelen begonnen?

“Nou, ik heb eigenlijk altijd gevogeld. De jaren zeventig waren de beste jaren, daar werd het fundament gelegd.”

Van huis kreeg hij het niet mee. Hij werd lid van de Nederlandse Jeugdbond voor Natuurstudie. Die beginjaren zijn belangrijk geweest. Er waren regelmatig buitenkampen waardoor hij contacten elders in het land kreeg. Het begon met planten, waar hij nog steeds wel naar kijkt. Voor Groningen heeft hij drie keer een nieuwe soort gevonden, zoals de zeekool op de Eemshaven. Daarna heeft hij zich een tijdje met zweefvliegen bezig gehouden, en twee artikelen geschreven. Interessanter dan dagvlinders vond hij, “want daar heb je maar een paar soorten van”. Zo’n opmerking is tekenend voor hem, van een zekere uitdaging houdt hij wel. Vogels waren altijd zijn passie en uiteindelijk zijn het dan ook de vogels waar hij zich het meest mee bezig is gaan houden. Hij is een buitenmens, houdt van weilanden, bossen.

“De eerste vogel die ik bewust zag was een Ooievaar op het huis van de burens, in 1957, in Zuidhorn. Die klepperde.” Hij moet toen een jaar of vijf geweest zijn. Iets later wist hij al van Koperwieken en Kramsvogels, ze kwamen er in de tuin.

Daarna kwamen de vogelalbums van Rizla (*Zo leer je vogels kennen* uit 1960) en werden er druk plaatjes geplakt door de jonge Egbert.

“Het vogels kijken is natuurlijk enorm veranderd. In de jaren zeventig was het minder professioneel dan nu. Men keek

met loodzware kijkers van 7 x 50, die veel te weinig vergroten; 50 heb je niet nodig voor de lichtsterkte, 40 is goed genoeg.”

Egbert had al vrij snel door dat een telescoop onmisbaar was, wilde je de vogels beter kunnen bekijken. Hij vond het op zijn minst apart dat bijna niemand er in die tijd een had. Of dat zuinigheid was, hij weet het niet. Maar wat ‘iedereen’ doet, daar heeft hij zich nooit iets van aan getrokken. In 1973 kocht hij zijn eerste telescoop in de Oude Ebbingestraat, een Polarex voor f 395,-. Met die telescoop zag hij de eerste twee Breedbekstrandlopers voor de provincie, in 1976 en 1977, niemand zag nog steltlopers. In 1975 werkte hij zeven maanden bij Staatsbosbeheer. Hij inventariseerde onder andere het Westerkwartier (Leek, Marum, Grootegast, Niekerk/Oldekerk) en schreef erover: *Avifauna van het Zuidelijk Westerkwartier*. In 1976 inventariseerde hij voor de provincie Groningen.

Daarna koos hij er bewust voor om er niet te blijven werken. Werken onder een baas lag hem niet, dat wist hij toen al wel. Onafhankelijk zijn past hem beter.

Ook heeft hij zich in het verleden met Kokmeeuwen beziggehouden, in het Noorderplantsoen. “Maar dat vond ik niet zo relaxed vogelen met al die mensen en honden. Klaas van Dijk, overigens een erg goede vogelaar, doet het nu. Hij geeft honden altijd een koekje. Dat willen de eigenaars niet, dan roepen ze “hier!”, en is de hond ook weer weg.” Hij vertelt het met een lachje.

Favoriete vogels

“Eenden, ganzen, steltlopers, zeevogels en zangvogels omdat ze zingen.” Later corrigeert hij zichzelf en voegt de Lepelaars toe aan het rijtje. “Ik heb dit jaar een Frans exemplaar afgelezen, heel zeldzaam, ik heb er nog nooit een gehad.”

De zang van zangvogels zegt hij soms mooier te vinden dan het uiterlijk. Eenden zijn naar zijn mening een ondergewaardeerde soortgroep. Met roofvogels heeft hij niet veel. Hij kan weliswaar met belangstelling een Slechtvalk volgen. “Maar als deze dan een Tureluur pakt, denk ik: moet dat nou?”

Naar zeevogels kijken doet hij graag. Bij storm kun je hem vinden bij Lauwersoog. Op Ameland is hij meerdere malen geweest. Goed voor pijlstormvogels. “Maar de branding is daar zo hoog dat veel zeevogels erachter verdwijnen, je ziet ze niet goed.” Schier is een favoriete plek, echter door drukte met het werk te ver om vaak heen te gaan. Vroeger zat hij er soms vier weken achter elkaar, ook bij gewoon weer. Velduilen, Goudhaantjes, hij zag ze uit zee komen en op het strand ploffen, zo moe waren ze. Zilver- en mantelmeeuwen zitten klaar om de kleine vogels op te slokken. Het leven van een zangvogel is hard.

Wie zijn je voorbeelden geweest?

De oudere garde uit die tijd had slechte kijkers en geen telescoop. “Na vijf à zes jaar kon ik ze al ‘verslaan’. Het meest heb ik dan ook opgestoken van generatiegenoten elders in het land en mensen als Mennobart van Erden.” In Groningen was Cees Sikkema goed bezig, hij keek al met de telescoop naar ganzen. Verder noemt hij Jan Hulscher en voor Drenthe Arend van Dijk.

Toen de jongeren met goede kijkers kwamen, gingen de ouderen mee en maakten zo nog een inhaalslag.

Vanaf circa 1975 kreeg je de beroepsvogelaars, werd er gekarteerd en kwam alles in een stroomversnelling. Daarvoor, in de jaren zestig, waren er nauwelijks vogelaars, geen veldgidsen en was er geen kennis. Zag je een bijzondere soort, dan zocht je als de wiedeweerga een telefooncel om het door te bellen. “Ik herinner me een Hop rond 1983, bij Warffum. Ik heb toen Loek Scholten gebeld en Bert de Bruin.”

Tellingen

De jaren zeventig waren de jaren van de wadvogeltellingen. “Piet Glas heeft zich hier erg verdienstelijk mee gemaakt. Zelf heb ik de Noordpolder geteld, maar op een zeker moment had ik er geen zin meer in. Bovendien heb ik viereneenhalf jaar in Berlijn gewoond. Maar ik sta als reserve en tel nog steeds in de zomer in de Dollard, als anderen bijvoorbeeld met vakantie zijn. Ik

zou het jammer vinden als daar niet meer geteld werd.”

Toch is Egbert van mening dat er genoeg gegevens zijn door de tientallen tellers in de provincie. Een project als MUS (Meetpunt Urbane Soorten) hoeft van hem niet. “Het heeft geen enkel nut, het zijn vaak amateurs die tellen. Wil je een gebied goed beheren, dan heb je degelijke detailgegevens nodig.” Aan midwintertellingen doet hij wel mee. Verder houdt Egbert een aantal gebiedjes bij, voornamelijk uit plezier voor zichzelf en uit nieuwsgierigheid. Omdat hij al vanaf 1971 telt, kan hij ontwikkelingen waarnemen. Vogelen is ontspanning voor hem, “altijd zo geweest”. Hij houdt van gebieden in de buurt, van verre autotochten is hij geen liefhebber.

De gebieden

Sassenhein

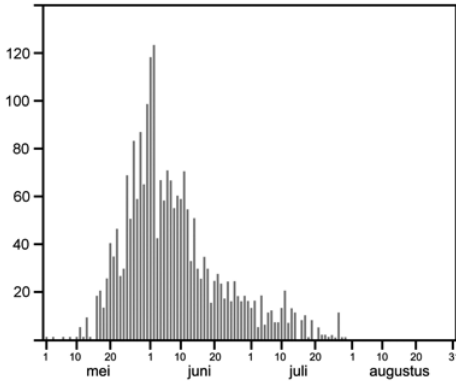
“Toen ik in Haren woonde in de jaren zeventig, ging ik vaak even een uurtje naar Sassenhein, lekker dichtbij, tien minuten op de fiets. Dat is wel de meest bezochte plek, zo’n 800 keer ben ik er geweest. Ik wist waar Bokjes zaten. Het groeide daar dicht, ik heb het een poos opengehouden, maaiide het helemaal af, maar je kunt dat niet volhouden. Er zitten al lang geen Bokjes meer, de meeste eenden zijn weg, steltlopers ook.” Het gebied is verloederd, waarom is moeilijk te zeggen. Meer bos, andere vegetatie? Hij durft er geen conclusies aan te verbinden.

Friescheveen

Friescheveen was eerst geen goed gebied, nu wel. “Ik ben er zeker een paar honderd keer geweest. Het is het meest soortenrijke gebied in een straal van twintig kilometer rond de stad. In het voorjaar kun je er gemakkelijk zestig soorten scoren in tweeënehalf uur. Soms zitten er leuke soorten tussen, maar dat is een kwestie van vaak gaan.”

Foxholstermeer

In het binnenland zijn de polders bij het Foxholstermeer, in de omgeving van het

Grafiek Bosrietzanger: het ultieme plaatje van de Bosrietzanger, met ruim 2250 zingende vogels, meest uit de wijk Paddepoel en per dag genoteerd van 2001-2011.

Zuidlaardermeer, zijn ‘stekkie’: 360 keer bezocht. Hij telt altijd alles, om ‘later’ nog eens uit te werken. Egbert nam deel aan de commissie die dit gebied heeft ingericht. “Op een gegeven moment lieten ze het plan zien. Het geplande fietspad in de Kropswolderbuitenpolder liep dwars door de natuur. Jongens, heb ik gezegd, doe me een lol en verleg dat fietspad. Dat hebben ze gedaan. Zo zie je dat je best iets voor elkaar kunt krijgen in je eentje.”

In Westerwolde komt hij graag, maar dat is een uur rijden. “Dat is het mooiste stuk van Groningen. De Gekraagde Roodstaart zit er veel. Dankzij de inzet van mensen als Nico de Vries is er op de heide bij Ter Borg veel verbeterd, er zijn sloten dichtgegooid, de waterstand is in eigen beheer. Vroeger had je dat nooit voor mogelijk gehouden. Ja, ik weet ook wel dat het Fochteloeërveen nog beter is, maar dat ligt niet in Groningen.” In de jaren zeventig ging hij wel naar het Metbroekbosch en naar Ter Apel, voor Glanskop en Boomklever. Die laatste had zich destijds nog niet verder verspreid.

Lauwersmeer

Zijn meest favoriete gebied is de Lauwersmeer: 703 keer bezocht. “Wat me steeds opvalt, is dat Nederland een fantastisch vogelland is, weinig plekken zijn beter.”

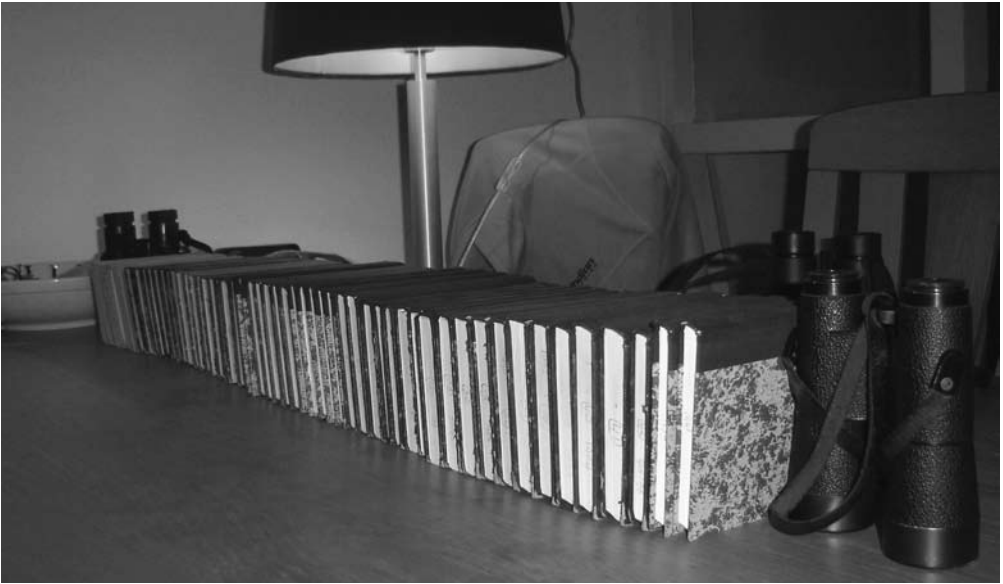
Voor een favoriete dag vogels kijken pakt hij de auto en de vouwfiets naar de Lauwersmeer. Vogelreizen naar het buitenland interesseren hem niet. Als hij, zoals dit jaar, voor zijn werk naar Amerika moet, knoopt hij er twee dagen aan vast om vogels te kijken in een reservaat. “Ongeveer 65 soorten heb ik gezien, onder andere de Piping Plover, een zeldzame soort aan de oostkust, bij Massachusetts.”

Paddepoel

Al jarenlang turft Egbert de vogels op zijn dagelijkse route naar en van het werk. Hij gaat op de fiets en rijdt er iets voor om. Zo werd hij deze zomer vanaf het Reitdiep gezien, met losse handen fietsend over het Jaagpad terwijl hij iets noteerde. “Ja, dat klopt wel, ik schrijf alles eerst op losse papiertjes, daarna schrijf ik het thuis over. Mijn boekjes neem ik nooit mee, daar ben ik veel te zuinig op, het zijn er 69. In maart 1971 ben ik begonnen.” Hij haalt een papiertje uit zijn zak. “Vandaag had ik bijvoorbeeld een zingende Heggenmus en een Boomkruiper, gisteren ook. En een Groenling. Dat is uitzonderlijk in deze tijd van het jaar. Merels zingen ook, maar die hoor je nauwelijks, daar moet je dichtbij staan.” Het papiertje glijdt op de grond en wordt niet opgeraapt.

Kun je uit deze jarenlange waarnemingen conclusies afleiden?

“Als je bepaalde gebieden zo lang bijhoudt, zie je dat sommige soorten een dag of vijf eerder zijn gaan zingen, Tuinfluiter en Rietzanger bijvoorbeeld. Ze broeden dan ook eerder. Voor Koekoek en Spotvogel geldt dit niet.” De najaarspiek van de Zwarte Roodstaart is naar achteren opgeschoven, naar eind september-begin oktober, wat later is dan eerst. Om zo iets te kunnen vaststellen, moet je over een gigantische hoeveelheid gegevens beschikken, steekproeven van 1000 uit de jaren zeventig en 1000 van nu. Als je dan een verschil ziet, is het reëel. Vaak is men geneigd ergens naartoe te werken, bewust of onbewust, en dat zou niet moeten. Er zijn wel trends: diverse vogels blijven weg

69 opschrijfboekjes (foto: Virry Schaafsma)

in de winter. Vroeger kwamen er meer Grote Zaagbekken. De Bonte Kraai blijft al langer weg, er zijn minder Brilduikers. “Dat zie je gewoon als je het zelf altijd geteld hebt. Ze blijven in het noorden hangen, kennelijk is daar eten genoeg.”

’s Winters zit er nu minder dan vroeger. In november is Egbert in Noord-Zweden geweest, in december in Finland (beide keren in 2010). “Als je ziet wat daar allemaal rondfladdert, beesten waarvan je denkt: ga maar eens naar het zuiden. Er wordt wel beweerd dat er door de opwarming meer zuidelijke vogels hier naartoe komen, maar dat is niet zo, we hebben er niks bij gekregen. Geen Cetti’s Zanger bijvoorbeeld.” ‘Spul’ dat naar het noorden gaat, trekt vroeger door, dat is goed te zien. Een deel van onze eigen vogels komt eerder terug, begint eerder te zingen, dus eerder te broeden en houdt eerder op, zoals de Fitis.

Werken aan een nieuwe ‘Vogels van Groningen’

Ter voorbereiding op dit gesprek heeft Egbert ons dat wat hij klaar heeft van het nieuwe boek gestuurd. Zes jaar geleden is hij ermee begonnen. Ooit was er een groepje. Men was vol plannen, maar daar is het bij gebleven. “Ik heb nu minstens een derde

deel af, 13.000 regels zijn klaar, dat is mooi toch?” Egbert stelt zichzelf geen limiet. “Ik werk gewoon door. Het zou fijn zijn als er meer mensen aan mee zouden werken.”

Het eerste boek uit 1983 kostte hem een jaar van zijn studie. Hij had het er graag voor over, tot op het laatste toe. Ineens werd duidelijk dat sommige soorten in de winter overbleven, zoals de Zwarte Roodstaart. Op het nippertje heeft hij dat er nog bij weten te schrijven. In het computertijdperk is het een stuk makkelijker geworden, gegevens zijn snel bij te werken.

Soortenjagers en lijstjes

In de jaren tachtig kwamen de soortenjagers. Egbert vindt zichzelf geen uitgesproken soortenjager, al kan hij niet ontkennen lijstjes leuk te vinden. Voor de provincie staat hij op dit moment op de vijftiende plaats. Voor Noord-Nederland in de top 20. Mensen die bovenaan staan, gaan overal op af. “Ik wil er wel vaak heen als er iets bijzonders zit, maar soms doe ik het niet. De Citroenkwikstaart heb ik daardoor gemist. Ik stond op de trektelepost in de Eemshaven toen die werd doorgebeld, ik had op dat moment geen zin om naar het Lauwersmeer te gaan.” Als hij wel ergens op af gaat, wil hij eerst zeker weten of het beest in kwestie er nog zit.

Een tuinlijst houdt hij niet bij, de bijzondere gevallen herinnert hij zich: een overvliegende Waterral, (roepend, *kwie-kwie-kwie*), een overvliegende Kwartel, een Oeverloper op het garagedak, op de oprit een Houtsnip, een Beflijster in de voortuin en laatst een Grasmus. “Dat vond ik heel goed van mezelf, toch een bijzondere soort voor in de stad.”

Zijn gehoor is scherp, bovengemiddeld, mogelijk omdat hij van jongs af slecht ziet met zijn linkeroog.

In de trektijd staat hij 's avonds wel eens buiten, hoort hij de vleugelslag van een Brilduiker boven het huis. Ook hoort hij vanuit zijn bed vogels overkomen. Zijn ervaring is: hoor je de eerste vijf à tien minuten niets, dan wordt het ook niets; hoor je wel iets, dan loont het de moeite vaker te luisteren in zo'n nacht.

Telpost Eemshaven

Waarom juist daar en niet enkele kilometers naar het westen? Deze vraag heeft hij zichzelf vaak gesteld. Zijn antwoord luidt: “De broers Koffijberg zijn er begonnen, in 1983. Ze kwamen op de fiets uit Holwierde en hadden natuurlijk geen zin om nog verder door te fietsen. Ze stonden bij de radarpost. Toen het daar werd volgebouwd, zijn ze een paar honderd meter naar het westen opgeschoven.”

In de jaren zeventig was al bekend dat er duizenden Graspiepers en Boerenzwaluwen langskwamen. Niemand telde toen nog. Bij de Eemshaven maakt de kust een knik; een deel van de vogels gaat eerder de zee op. Nog wat verder naar het westen en bij de Noordkaap zie je waarschijnlijk meer, maar daar zijn geen bosjes. Egbert heeft bij de Eemshaven nu en dan extra boompjes geplant, maar die zijn uiteindelijk verdord. Die bosjes zijn belangrijk als rustpunt voor de vermoeide vogels. Ooit zat er een Kleine Zwartkop. Nadien heette het bewuste bosje ‘het KZ-bosje’. “Nu is het allang gekapt, door de bulldozers met de grond gelijkgemaakt”. Er klinkt een lichte melancholie door in zijn stem.

In die tijd werden de bosjes ook nog ‘ge-

klopt’: met een groep handenklappend eromheen lopen om de vogels eruit te jagen. “Uiteindelijk stom en vrij zinloos, want de beesten vliegen weg en dan zie je ze nóg niet. Gelukkig is dat nu niet meer zo, trends veranderen. De beste manier is gewoon om op zo'n 50 meter afstand met de telescoop te staan. Dan verstoor je ze niet. Geduld moet je wel hebben.”

Van jakkeren houdt hij niet. Waar hij ook een enorme hekel aan heeft, is aan kou. “Ik kan daar totaal niet tegen. Ik sta ook wel aan de Kustweg bij de Lauwersmeer. Dan neem ik een stuk tentdoek mee dat ik vastbind aan het hek. Ik ga erachter staan, uit de wind. Je hoort dan trouwens ook veel meer.” Bij de Eemshaven kon dat niet, te veel mensen.

Digiscopen is tegenwoordig de kunst, bewijsplaatjes leveren. Egbert doet het vooral om ringen af te lezen. “Je kunt alles zien, ook beschadigingen aan de ringen. Onze hersens hebben een aantal tienden van een seconde nodig om door te laten dringen wat je wilt aflezen. Met een foto is dat niet nodig.”

“Wat ik ook nog kwijt wil ... kijk, in de jaren zeventig ging alles achteruit. Het Hondshalstermeer was het eerste gebied waar aan natuurbouw werd gedaan. Nu zijn er tientallen gebieden bij gekomen. Ik had toen nooit gedacht dat er ooit zoveel natuur bij zou komen.” Van alle weidevogels is nog maar een fractie over van wat er destijds zat. Vroeger zag je geen Lepelaars in het binnenland. Door de aanleg van plasjes zie je ze nu wel, bijvoorbeeld in De Onlanden en in Wolfsbarge.

Hoe denk je over verstoring door recreatie? “Daar heb ik een uitgesproken mening over: je zou de helft van een gebied moeten afsluiten en iedereen eruit trappen die erin zit, dan kun je de andere helft opengooien. Ik denk dat mensen dan wel tevreden zijn. Als die er met de hond doorheen kunnen baggeren, hebben ze ook wel respect voor de andere stukken.” Het werkt niet meer

om een hek om een gebied te zetten, men trekt zich daar niks van aan. “Wees zo slim als beheerder om er een sloot van vier meter tussen te gooien, dan ben je van het gezeur af, ze zwemmen er echt niet doorheen.” Beesten wennen ook wel aan mensen. Toen hij in augustus in Finland verbleef, in een mooi hotel, kwamen er Brandganzen naar het gazon. In de buurt was niet veel te eten. “Ik kon op twee meter afstand komen en de ringen aflezen. Een paartje ganzen was zeven jaar geleden in de winter in Utrecht geringd. Nog steeds bij elkaar, nu met een jong. Beesten kunnen zo mak zijn.”

Ganzen en Bleker

Bij ganzen heeft de makheid met de jacht te maken. In de jaren zeventig kon je op Schiermonnikoog niet dichterbij komen dan zo'n tweehonderd meter. Toen werd er onder andere in Denemarken intensief gejaagd op Brandganzen en Rotganzen. Nadat de jacht terugviel, kon je de dieren op Schier tot op veertig meter benaderen.

Egbert merkt aan de ganzen in Tetjehorn dat ze schuwer zijn dan eerst. Je kunt niet dichterbij komen dan 70 à 80 meter. “Ganzen zijn enorm slim. Ze leven in familieverband, soms in groepen van tientallen. Ze kunnen jaren bij elkaar blijven. Als er dan eentje weg is, zien ze dat heus wel en zijn ze alerter. Dat er op ze geknald wordt, kun je zien aan het gedrag.”

“Laten we het niet over Henk Bleker hebben, daar wil ik geen woorden aan vuil maken.”

Direct daarop kan hij toch niet laten te zeggen dat hij het nogal flauw vindt dat Bleker zich uitgeeft voor een boertje uit Groningen, maar in feite een academicus is.

Even later: “Ergens heeft hij wel een punt, die Bleker. De smalle verbindingzones in de Ecologische Hoofdstructuur zijn zinloos, die paar lapjes grond van honderd meter breed.” Maar dat voor het Dannemeer (naast het Schildmeer) de geldkraan nu wordt dicht gedraaid, vindt hij spijtig. Het zou het grootste nieuwe natuurgebied worden, van zo'n 600 hectare. Egbert nam deel aan de

inrichtingscommissie en is steeds bij vergaderingen geweest.

Welke vogel?

Op de vraag welke vogel hij zou willen zijn, zegt Egbert dat niet te willen, nee, echt niet. In plaats daarvan heeft hij een sterk verhaal voor ons. Grinnikend begint hij te vertellen: “Ooit in de herfst zat ik een paar weken in de herdershut van de RUG op Schier. Er waren ringers uit Twente. Die willen ook wel eens iets bijzonders ringen. Ik zei tegen ze: “Ik weet nog wel een leuke soort, even verderop zit een Kuifduiker. Als je die wilt ringen, wil ik hem wel voor jullie uit de sloot vissen.” Toen ben ik die sloot in gedoken en heb die Kuifduiker gevangen, met de hand, het was in oktober.”

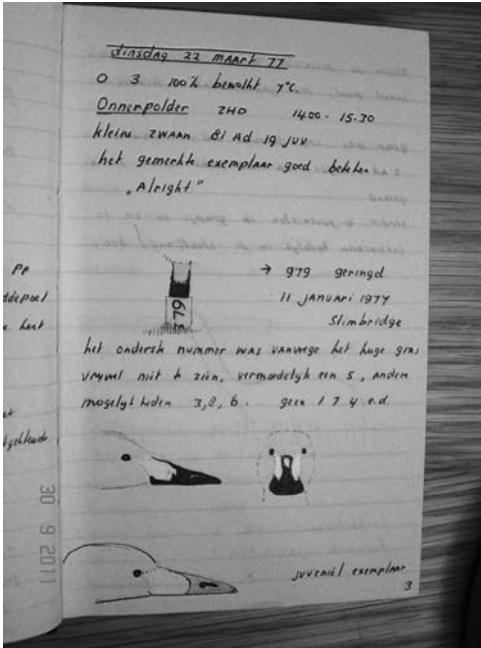
Wij lachen en kijken hem ongelovig aan. Hij schetst op zijn minst een vrij bizar beeld. In dezelfde periode werd bij mist in het dorp van Schier een Dodaars onder een heg gevonden. Deze werd ook geringd en is later in Amsterdam teruggevonden.

Trieste dingen ziet hij ook gebeuren. Hij toont ons een foto van de Zeearend die een gans onder zijn poten heeft. En Lepelaar Harry met een bloederige, kapot geschoten snavel. Egbert klikt gauw weg. “Franse jagers kunnen de pot op!”

We zijn bijna aan het eind van het gesprek. Egbert peinst zijn hersens af of er nog iets is wat de moeite van het vertellen waard is. Dertig seconden is het stil in de kamer. Hij kijkt strak naar een punt ergens op de vloer. Dan weet hij het. Eens heeft hij zich afgevraagd: is vogels kijken iets voor mijn leven? Als er een opperwezen zou bestaan, kon hij hem dan een teken geven? “Ik kwam thuis en daar stond een Blauwe Reiger op de schoorsteen, nooit eerder en daarna ook nooit meer heb ik een Blauwe Reiger op een schoorsteen van een huis gezien.” Het was duidelijk, hij zou blijven vogels kijken.

Wat vind je er precies leuk aan?

“Het is altijd anders, er is nooit een dag die op dezelfde manier terugkomt. Wat mij het

Kleine Zwaan genaamd Alright, Onnerpolder, 22 maart 1977 (tekening: Egbert Boekema)

best blijft, zijn de beste dagen in mijn leven. Er was ooit een vrijdag de dertiende, in september. Ik was op Lauwersoog en werkelijk alles kwam voorbij: Papegaaiduiker, alle vier de jagers, Vorkstaartmeeuw, Vaal Stormvogeltje, de hele rij kwam langs." Op een andere dag, in het voorjaar van 1988, kwamen negen zeldzame soorten langs. Egbert (uit het hoofd): "Witwangstern, Gestreepte Strandlopers, Steltkluut, Grote Franjepoot, Breedbekstrandloper, de eerste Iberische Tjiftjaf voor Groningen in Ter Apel en nog wat soorten." Hij is blij met zeldzaamheden, maar zijn tweede Iberische Tjiftjaf op de Paddepoelsterweg heeft hij helaas nooit doorgegeven, het was erbij ingeschoten. Toch vindt hij dat je meldingen moet doorgeven, wat hij meestal ook doet. Bij een zingende Pallas' Boszanger in Groningen-Zuid had hij alleen een toneelkijker bij zich waardoor hij de vogel niet goed kon determineren. Toch geeft hij het door. "Anderen met meer tijd komen er wel uit." Hij vraagt zich dikwijls af hoe het er over tien of twintig jaar uit zal zien. Zolang het goed gaat met de economie kan men zich

het permitteren om met de auto te gaan jakkeren en zal er genoeg draagvlak zijn om natuurgebieden in stand te houden. Maar bij een slechte economie gaan die gebieden eraan, daar is hij zeker van. Natuur interesseert maar weinig mensen. Het zou het beste zijn als natuurgebieden in handen zijn van Natuurmonumenten of Het Groninger Landschap in plaats van de overheid. Want die gaat in slechte tijden alles toch weer ontginnen.

We gaan terug naar de keukentafel en de opschrijfboekjes. Egbert zoekt intussen op zijn laptop naar een foto voor bij dit verhaal. We nemen boekje nummer 1 in onze hand. De tekeningen van de Kleine Zwaan heeft hij opgenomen in een presentatie over Lepelaars. Hij zet deze op een USB-stick voor ons. "Hier, de data van Rien Romijn, die heb je nu ook op de stick. Ja, waarom niet? Romijn was de eerste goede vogelaar in Groningen. Kijk maar, in 1954 had hij een Aalscholver bij het Friescheveen ... in 1958 een Appelvink in de Ruitesteeg in Haren." We nemen foto's van de rij boekjes die aan iedere kant gesteund worden door een verrekijker. "De beste telescopen komen van Leica en Zeiss en mijn kijker is van Canon met stabilisator. Niemand gebruikt een kijker met stabilisator, ik vind dat dom!"

Verre tochten op de fiets heeft hij gemaakt, naar het Wad, naar de Wieden. "Je deed het gewoon, je gaf niet om het weer, daar moet je nu eens mee komen. Mijn eerste tocht was naar de Dollard, oktober 1970. Ik zag toen een groep van 40 Kraanvogels, en dacht nog: zijn het Blauwe Reigers of niet? Pas later besef je hoe zeldzaam zo'n waarneming is."

Het is tegen half 11 als we afscheid nemen. We staan nog even in de achtertuin te luisteren en hebben het over het roepje van de Heggenmus. "Ken je dat niet? 't Is zo makkelijk, *tiedelie*, en als je het eenmaal hebt gehoord, vergeet je het niet weer. Zeg ..., heb ik niet te veel gepraat?" Nee hoor, zeker niet. Wij vonden het heel interessant

en bedanken hem voor de tijd die hij in zijn drukke bestaan ook wel anders had kunnen invullen. We fietsen weg en horen geen vogels boven ons. De dagen daarna zijn we vaak benieuwd naar wat Egbert Boekema gehoord zal hebben.

Met dank aan Egbert J. Boekema

Literatuur

Diverse publicaties van de hand van Egbert Boekema uit De Grauwe Gors (uit nummers tussen 2001 (nr. 4) en 2011 (nr. 1), o.a.:

Recensie Avifauna van Nederland I en II, 2001
(4)

Nachttrek boven Groningen, 2002 (3)

Zangactiviteit het jaar rond aan de stadsrand van Groningen deel 1 en 2, 2002 (4) en 2005 (2/3)

Het gebied: Schildmeer en omgeving, 2004 (2)

Het gebied: De Westerpolder bij Kolham, 2004
(2) en 2005 (1)

Het gebied: Friescheveen en Vennebroek, 2009
(1)

Vogeltrek op Rottumeroog in de jaren twintig, 2009 (3)

Lepelaars in de Lauwersmeer in 2009, 2010 (1)

De Blauwborst in de provincie Groningen in 2011

Guido Meeuwissen

Inleiding

De Blauwborst *Luscinia svecica cyaneola* (Witsterblauwborst) was de Vogel van het Jaar 2011 voor Avifauna Groningen, als opvolger van de Patrijs in 2010. In de eerste helft van de twintigste eeuw kwam de soort vrij algemeen voor, met name in de akkerbouwgebieden van Noord-Groningen (Boekema et al. 1983). Jac.P. Thijssen schrijft hierover in *het Vogeljaar* in 1942: "Ik zal nooit vergeten, hoe ik hem in de buurt van Noordpolderzijl heb zien zingen, zittend op een paaltje in een sloot langs een gerstakker." Door ontginningen en ruilverkavelingen werd zijn biotoop nagenoeg vernietigd, waardoor de populatie decennia lang is afgenomen. In de jaren zeventig was de soort nagenoeg verdwenen uit onze provincie. Vanaf begin jaren tachtig stijgt echter het broedvogelbestand in de Lauwersmeer explosief en vanaf de jaren negentig worden de vroegere broedgebieden in Groningen zelfs

geherkoloniseerd (Bijlsma et al. 2001). De *Vogelatlas van Groningen* (Van den Brink et al. 1992) schat het aantal Blauwborsten op vijftien paar. Tien jaar later blijkt volgens de *Atlas van de Nederlandse broedvogels* (Meijer 2002) dat er ruim 700 paar in de provincie hebben gebroed! Bij de keuze voor de Blauwborst hebben wij ons de vraag gesteld of de waargenomen opmars van deze soort in Groningen zich nog doorzet of dat er nu misschien sprake is van een afname.

Habitat

De Blauwborst komt in Groningen voor in moerasgebieden in de Lauwersmeer en de Dollard, in rietkragen en oeverzones langs meren zoals het Zuidlaardermeer, Foxholstermeer, Leekstermeer, Schildmeer en Hondshalstermeer, en in rietsloten in de akkerbouwgebieden (zowel op klei als zand) en tegenwoordig vooral ook in natuurbouw-